

Кімната чудес

Автор:

Жульєн Сандрель

Кімната чудес

Жульєн Сандрель

Це був звичайний ранок, і Тельмі ніколи було слухати сина-підлітка Луї. А він хотів поділитися найважливішим: Луї уперше закохався. Але робота попри все. Робота, яку незабаром вона зненавидить і з якої звільниться, бо її єдиний син потрапив під колеса вантажівки і опинився у комі. Якщо протягом місяця він не прийде до тями, його відключать від апарату підтримки життєдіяльності. Тельма почувається винною у тому, що сталося. Луї – найдорожче, що в неї є. Тільки диво може повернути його до життя... У кімнаті сина жінка знаходить його щоденник. У ньому – список мрій Луї. Усе, що він хотів би зробити у своєму житті. Тельма має здійснити їх усі – це єдине, що вона може зробити для сина...

Жульєн Сандрель

Кімната чудес

– А скажіть-но мені, міс Тельмо, як так сталося, що у вас немає діточок?

Адже Бог обдарував вас чимось особливим, вам би передати це далі[1 - Переклад з англійської. (Тут і далі прим. перекл., якщо не вказано інше.)].

Тельма і Луїза. Рідлі Скотт

I Мій король

1. 10:32

– Луї, вже час! Давай, повторювати не буду. Будь ласка, вставай і вдягайся, бо запізнимось: уже двадцять по дев'ятій!

Приблизно так починався день, що згодом став найгіршим у всьому моєму житті. Я ще не знала, що того дня, в суботу, 7 січня 2017 року, час розділиться на дві частини: перед тим, що сталося, і після того. Перед тим була мить, яку хотілося зберегти навіки, а разом з нею усмішки, швидкоплинне щастя, світлини, що закарбувалися назавжди десь у темних закапелках пам'яті. Після того з'явилися роздуми: «чому», «а от якби», сльози, крики, розмита на шоках дорожесна туш, гул сирен, сповнені огидного співчуття погляди, неконтрольовані спазми шлунка – організм почав чинити опір. Зрозуміти, чому так трапилося, в ту мить було неможливо, бо таємницею володіли лише боги, та чи існували вони насправді – стосовно цього я також мала чимало сумнівів. Про що балакали між собою божества в той час, о 9:20? «Одним більше, одним менше, яка різниця? – Ти впевнений? – Ну, не зовсім, та чом би й ні? – Твоя правда, чом би й ні? Адже світ від цього не перевернеться». Утім, я перебувала далеко від того всього, далеко від богів та власного серця. Саме я в ту хвилину наблизилася впритул до точки перелому, розриву, неповернення. Саме я сварилася з Луї через те, що він палець об палець ударити не хотів.

Тоді здавалося, що малий з розуму мене зведе. Вже півгодини я силувалася підняти його з ліжка, але всі намагання були марними. Опівдні ми мали зустрітися з матір'ю та поснідати разом – така собі щомісячна повинність, – тож я сподівалася перед тим заскочити на бульвар Осман та придбати червоні туфлі-човники, про які мріяла з перших днів розпродажу. Кортіло похизуватися ними в понеділок, під час зустрічі з великим босом «Гегемонії», косметичної компанії, на вівтар якої я поклала дні та ночі самовідданої праці протягом останніх п'ятнадцяти років. Під моїм керівництвом перебувала команда з двадцяти осіб, що вірою і правдою служили благородній справі: розвитку реклами та новітнім розробкам, тому що ми виготовляли шампуні, які видаляли до 100 % лупи, а слово «до» в цьому випадку означало, що з двохсот жінок, які спробували на собі

дію продукту, лише одна могла підтвердити повне зникнення луцення. Дозвіл на згадане формулювання мені вдалося отримати після запеклої боротьби з юридичним відділом «Гегемонії» – у той час я дуже цим пишалася. Адже тепер компанія могла збільшити продажі, підвищити мені річну зарплатню, а я мала нагоду провести літню відпустку разом з Луї й купити нові туфлі-човники.

Пробуркотівши щось незрозуміле, Луї вирішив послухатись та вдягнув надто обтислі джинси із занадто низькою посадкою, хлюпнув собі води на обличчя, за п'ять хвилин майстерно розкуйовдив волосся, але відмовився надіти шапку, незважаючи на крижаний холод цього ранку, промимрив якісь малозрозумілі слова, хоча зміст його промови був мені відомим («та чому я мушу йти з тобою?...»), нап'яв на носа сонцезахисні окуляри, схопив свій скейтборд – брудну, розмальовану по всій поверхні дошку, до якої я мусила кожного четвертого ранку купувати коліщата для змагань, – почепив червоний легенький пуховик Юнікло, взяв із собою пачку печива із шоколадною начинкою, погодився проковтнути порцію фруктового пюре з пластикової пляшечки, як він робив у п'ятирічному віці, та, нарешті, викликав ліфт. Я поглянула на годинник: 10:21. Чудово, у нас ще лишився час на мій відкалібрований план. На ритуал пробудження Людовика Великого я далекоглядно виділила чималий проміжок часу – ніколи не знаєш, як довго триватиме весь процес.

Погода була чудовою, на небі – ані хмаринки. Мені завжди подобалось холодне світло. Ніколи небо не здавалося мені синішим і чистішим, ніж під час моїх професійних поїздок до Москви. Столиця Росії для мене – королева зимового неба. Париж примінив на себе московські шати й стежив за нами сяючими очима. Разом з Луї ми вийшли з нашого помешкання, що в другому окрузі, та попрямували вздовж каналу Сен-Мартен до Східного вокзалу, маневруючи між сім'ями, які вийшли на прогулянку, і туристами, що загіпнотизовано споглядали переправу баржі через шлюз мосту Ежен-Варлен. Я спостерігала за Луї, який гасав собі попереду на своїй дошці з коліщатами. Я пишалася своїм курдупелем, що мав із часом вирости в чоловіка. Могла б йому про це й сказати – такі думки існують тільки для того, щоб їх висловлювати, інакше вони не мають сенсу – але так і не наважилася. Останнім часом Луї помітно змінився. Під тиском зростання, притаманного його віку, з маленького ніжного хлопчика він перетворився на досить високого підлітка з натяком на першу борідку, яка пробивалася на його все ще дитячих, без прищиків щічках. Гарна постать у стадії формування. Усе відбувалося надто швидко. У моїх спогадах з'явилася картинка: ось прогулююся вздовж набережної Вальмі, підштовхую правою рукою сизувато-синього кольору візочок, а в лівій тримаю телефон. Здається, я всміхнулася від цього видіння. А може, просто вигадала це на підставі досвіду? Моя пам'ять зраджує мене, дуже

важко відтворити свої думки в такі моменти, дарма що вони важливі. Якби я могла повернутися назад на кілька хвилин, то була б уважнішою. Якби я могла повернутися назад на кілька місяців, років – скільки б я змінила всього.

Відлунав останній звук мелодії «Вікенд», що Луї встановив її на моєму смартфоні. Дзвонив Ж.П. Яке лайно! Якого милого бос надзвонює в суботній ранок? Звичайно, таке вже траплялося, і не раз, адже неможливо працювати на підприємство, як-от «Гегемонія», і час від часу не стикатися з чимось терміновим. Нині, щойно подумаю про це – слово «терміново» набуває цілком іншого відтінку. Більше ніколи не буду його використовувати, хай би навіть ішлося про завершення презентації, запуск тесту споживачів або дизайн якогось флакона. Про яку терміновість узагалі може йтися? Хто помирає? Але в той момент я про це не здогадувалася. Просто цікаво було, про що саме мій начальник мусив невідкладно повідомити мене, але чомусь передчувала, що це пов'язано з понеділковими зборами. Тобто це було надзвичайно терміново. Питання життя і смерті. Без зайвих вагань відповіла на дзвінок і навіть не зауважила Луї, який пригальмував і став біля мене – вочевидь хотів мені щось сказати. Я замахала руками на знак того, що зайнята розмовою по телефону, хіба він не бачить? У відповідь Луї почав щось бурмотіти собі під ніс, де в нього вже почав проростати пушок; напевно, хотів сповістити про щось важливе. На мигах показував, що для нього справа має велике значення. Я ніколи вже не дізнаюся, що саме він хотів мені сказати. Упевнена, що останні мої думки про сина були недобрими. Щось на кшталт: от вічно йому треба моєї уваги, немає ані хвилини вільної для себе, підлітки – це такі егоїсти, треба ж і мені час від часу дати змогу відпочити, яке лайно! Либонь, останнє слово, що промайнуло в моїй голові стосовно плоті від плоті моєї, маленької істоти, що їй я проспівала тисячі колискових, з якою сміялася тисячі разів, хто був для мене приводом для гордості та радощів – останнє слово, що пролетіло в моєму затемненому розумі, було саме те бісове слово, що його вимовив колись Камброн[2 - Французький генерал Камброн під час битви під Ватерлоо на пропозицію з боку англійців визнати свою поразку вигукнув: «Лайно! Гвардія помирає, але не здається!«]. Який сором. Як це все несправедливо.

Луї голосно зітхнув, схопив навушники, що спокійно висіли перед тим у нього на шиї, з притиском насунув їх собі на голову, сказав як виплюнув, що зі мною завжди так, що для мене існує тільки робота, а тоді взявся прискорено відштовхуватися правою ногою і рушив на скейті хідником донизу. Якби в ту мить я не розмовляла з Ж.П. – треба було терміново переробити діапозитиви Powerpoint – спрацював би материнський рефлекс, щось змусило б мене заволати: «Тихо, не їдь так швидко!» Хоча такі слова здатні роздратувати будь-

яку дитину молодшого шкільного віку і теоретично нікому не потрібні, але на практиці пробуджують напівприспану свідомість. Крик так і лишився у мене в голові.

У «Гегемонії» не надто приязно ставилися до того, що в працівників можуть бути діти, хоча офіційна політика була досить зрозумілою: «Гегемонія» – за рівність жінок з чоловіками, «Гегемонія» вкладає гроші в успіхи жінок у суспільстві. Але повсякчас існує прірва між теорією, афішованою політикою, та практикою – зворотнім боком медалі всередині тієї самої організації. Існують приховані правила гри, згідно з якими відсоток жінок у виконавчих комітетах великих компаній такий малий, що аж смішно. Я завжди виборювала високу посаду, а тому годі було виставляти напоказ материнську жилку під час ділової розмови, навіть у суботу, навіть о 10:31.

У той час, як Ж.П. кволо розводився щодо запланованої на неділю роботи, я розсіяно спостерігала за Луї, а він явно мчав надто швидко. Помітила, що на його голові міцно тримаються навушники; також чудово пригадую, як подумки благала, аби він не надто гучно налаштував рівень звуку й усвідомлював, на якій швидкості летить. Я метельнула головою – він тепер уже дорослий і не варто кожного разу хвилюватися через нього, через усе, через дрібниці, передусім через дрібниці. Просто неймовірно, скільки всього передумаєш упродовж кількох секунд! Просто неймовірно, що кілька секунд можуть так довго й болісно стриміти в голові.

Востаннє спрямовую погляд на годинник – 10:32. Вирішую завершити розмову з Ж.П. найпізніше за три хвилини, тому що ми наближаємося до станції метро.

Чую віддалений гул, який нагадує мені сирену пароплава, що потопає. Це вантажівка. Піднімаю голову – і час застигає. Відстань до мене – не більше сотні метрів, але галас, що його зчинили перехожі, такий гучний, що мені здається, ніби я вже там, на місці. Мій телефон розбивається об асфальт. Кричу. Нога підвертається, я падаю, піднімаюся, знімаю туфлі на шпильках та біжу, як ще ніколи не бігала. Вантажівка вже зупинилася. Репетую не я одна. З десятеро людей, що перед тим затишно сиділи собі за столиками під ранковим зимовим сонцем, зірвалися на рівні ноги. Якийсь батько затуляє синові очі. Скільки ж йому роcek? Мабуть, чотири або п'ять. Такі сцени не для такої малечі. Навіть у фільмах ніколи не показують таких-от сцен. Нікому. Щонайбільше можна натякнути. Трохи делікатності в цьому брутальному світі не завадить. Наближаюся, знову кричу, кидаюся на землю, відчуваю, що подряпала коліна,

але біль не дається знаки. Не цей біль принаймні. Луї. Луї. Луї. Луї. Моя любов. Мое життя. Як описати те, що описати неможливо? Один зі свідків пізніше використав слово «вовчиця». Лемент вовчиці, яку патрають. Б'ю саму себе, дряпаю нігтями землю, тіло тремтить, голову Луї я підтримую руками. Знаю, що його не слід рухати, забороняється взагалі щось пересувати, але я не годна. Знову цей розрив між теорією і дійсністю. Я не спроможна просто залишити його лежати на землі й нічого не робити. Проте тримаю його голову й лише чекаю, плачу та перевіряю постійно його дихання. Чи дихає він? Так, він дихає. Ні, перестав. Знову дихає. З рекордною швидкістю прибувають рятувальні служби. Пожежник намагається мені допомогти або швидше силкується відірвати від тіла сина. Даю йому ляпаса. Вибачаюся. Він мені всміхається. Пам'ятаю геть усе. Його впевнені, та водночас такі м'які рухи, непропорційний ніс, заспокійливий голос, такі доречні слова, а також швидку – вона починає від'їжджати. Уловлюю якісь уривки фраз: «- Педіатрична швидка. – Лікарня Робера Дебре. – Інтенсивна терапія. – Усе буде гаразд, прошу пані. – Ні, вже не буде. – Я вас проведу». Починаю падати. Він підтримує мене. М'язи, що були надмірно напружені відтоді, як стався нещасний випадок, починають розслаблятися. Мене всадили на стілець у залитій сонячним промінням кав'ярні. Мое тіло більше не реагує на подразники. Нутрощі вивертає, мене знудило й сніданок опинився на столі хіпстерського бару – за кілька хвилин у ньому не залишилося жодної людини. Витираю рота, випиваю склянку води та підношу голову.

Навколо мене нічого не змінилося: небо й надалі блакитне, надалі чисте. Дивлюся на годинник. Він теж розбився. Циферблат тріснув, стрілки зупинилися. Нерухомий свідок. Досі 10:32.

Одного ранку

Мене звать Луї, мешкаю в Парижі, мені дванадцять з половиною років, скоро виповниться тринадцять. Мені дуже подобаються футбол, японські мультики, Метр Гімс[З - Французький співак-репер.], канали з покемонами на YouTube, солодка намазка, що містить більше пальмової олії, ніж сама пальмова олія (обожаю цей жарт), кінофільми 90-х та 2000-х років (ні, це аж ніяк не нафталін), запах вихлопних труб, скейти кислотних кольорів, цицьки мадам Ернест, моєї вчительки математики, математика як така, без цицьок мадам Ернест, моя супербабця Одет, моя мати (більшість днів).

Крім того, здається, я помер.

Переважно не маю звички розповідати про своє життя, але якщо ви вже тут, то чому б не пояснити вам, хто перед вами та що зі мною трапилося.

Живу я сам з матір'ю. Звати її Тельма. Так ось, разом із нею я прожив свій останній ранок. Я міг би сказати вам, що це був надзвичайний ранок: ми чудово провели час, обнялися і сказали одне одному ніжні слова. Насправді все відбулося інакше: звичайний нудний ранок, зрештою, це ж цілком нормально. Неможливо проживати кожну годину кожного дня, немов останню – надто виснажливо. Живеш та й годі. Отакий плин нашого з мамою існування.

Отже, як подумати, сам собою ранок був чудовим. Прекрасно розумію, що в мами зовсім інша думка стосовно цього, знаю, що вона обов'язково прокручуватиме в голові кожну подію тих кількох хвилин, питатиме в самої себе, що вона могла б зробити, що могла б змінити. У мене є на це відповідь, і тут ми з мамкою згоди не дійдемо: нічим не можна було зарадити.

Відповідь може видатися дивною, коли знаєш, що проведений спільно ранок означав тільки те, що мама намагалася витягти мене з ліжка, а сам я гарчав, пручався і знову гарчав. Таким усе сприймалося з боку. І таким воно мені все й видавалося. Але тепер я можу відступити подалі й поміркувати над своїми почуттями. Незрозумілі подразники, мозкові поколювання відчуються тільки тоді, коли вже нічого більше не лишається. Тягар звички. Щастя від звичок. Постійна радість від родинних ритуалів. Щоденні дрібнички, які виховують нас і змінюють усе.

Той ранок був сповнений ритуальних ласощів. Рипіння дверної ручки в кімнаті будить соту частку моєї свідомості та сповіщає про початок наступного дня. Мама переступає поріг, наближається до мене і гладить мене по голові, проводить рукою від лоба до потилиці – тільки так, і ніколи – в зворотному напрямку. «Добрий день, сонечко, час уставати, серденько», – шепоче мама так, ніби я й досі був дво- або трирічним хлопчиком. Мить, що зависає між сном та пробудженням, летаргійний стан, коли переплітаються між собою мрії та дійсність. Потім скрип ролювної штори, що відкривається, сонячні промені, що різко падають мені на обличчя. Я щось бурмочу, відвертаюся та ховаю голову під подушку. Перша мамина спроба розбудити мене. Обійми Морфея не хочуть відпускати, я знову поринаю в сон, а потім навіть не пригадаю, що мені наснилося. Друга спроба: голос мами стає менш солодким, більш наполегливим,

суворішим. Як і щодня. Вона теж добре знає цей ритуал. Той самий упродовж мало не тринадцяти років. Хай це й обернулося на рефлекс, але нам із нею вдавалося визначати, яким буде настрої цілого дня, спираючись лише на те, в який спосіб пролунало певне слово, як довго з горла напівсонного підлітка видобувалося ведмеже гарчання. Настрої того дня веселий. Субота, і ми про це знаємо. В нас попереду багато часу, навіть якщо мама вважає, що це не так. Я обізнаний із програмою дня, адже добре знаю свою матір: вона завжди будить мене трохи раніше, аби я встиг скинути із себе рештки сну.

Зроблю невеличкий відступ, бо знаю, що ви мені зараз скажете: однак дивно, що хлопчина, якому заледве виповнилося дванадцять з половиною, послуговується такими складними словами, чи не так? Хай там як, для моїх однокласників з 3-С класу колежу Поля Елюара це якось зашкварно (себто дивно – поясню тим, кому за сорок). Зашкварно вчитися в третьому класі, коли тобі дванадцять з половиною років[4 - У французьких колежах 11—12-річні діти вчать в 6-му класі, а 3-й клас відповідає 14—15-ти рокам.]. А от мені на це начхати, я так розмовляю та й край – інакше не виходить; і в колежі постійно глузують із моїх мовних зворотів та обзивають галімім ботаном, а тому щиро дякую, ви хоча б не починайте...

На чому я зупинився? Ага, точно, я вам розповідав про себе. Уже кілька днів я хотів – потребував – поговорити з мамою про дівчину, яку зустрів на футболі; саме так, існують дівчата-футболістки, і серед них навіть трапляються гарненькі, годі бути рабами упереджень. Я чекав на відповідний момент. Ми з мамою такі сором'язливі. Не виставляємо напоказ свої почуття. Радше схильні їх приховувати. Відповідний момент для розмови з мамою не може припадати на робочі дні. Вона приходить додому виснажена після роботи, неохоче відводить погляд від екрана смартфона, постійно вирішує щось «термінове». Хотілося б мені знати, що може бути термінового в людей, які займаються шампунями від лупи...

Отже. Я подумав, що в такий звичайний ранок звичайного вихідного дня момент був пречудовий. Мені зовсім не хотілося, щоб мама почала надто перейматися, кіпішувати, уявляючи мене одруженим, тобто не хотілося зайвих церемоній. Невимушена розмова, усі вдають, що нічого не сталося – та й по всьому. А тому, коли я підійшов до мами, а вона відштовхнула мене, нібито якийсь бур'ян із дороги, то я дуже образився. Мама каже, що я трохи сангвінік. Не знаю, що це означає, либонь, те, що я зануда. Або просто вразливий. Або вразливий зануда. Утім, яке коріння, таке й насіння – так каже бабця Одет, – і хай це слугує мені

виправданням, бо мама теж надзвичайно вразлива. Я не сказав, що вона нудна – це ви так подумали, зізнавайтесь.

Тож я засапався, як бичара, і втік, як фурія. Схотілося надокучити їй, доки вона розв'язувала по телефону робочі питання. Це ж суботній ранок, треба натякнути в той чи інший спосіб, що у вихідні люди не працюють. Знаю: мама ще й досі нервує, коли бачить, що я зникаю за рогом вулиці. Свідомо чи ні, вона пришвидшує крок – боїться спустити мене з ока. Тож я дременув, хотів обігнати її на повороті вулиці Реколет та сховатися біля входу в сад Вільмен, тоді вона б здрейфила й перестала говорити по телефону.

А потім усе відбулося надто швидко, навіть не знаю, що власне трапилось. Та ні, думаю, таки докумекав, я ж не дебіл. Я летів надто скоро, це ж зрозуміло. Послизнувся. Сталася дурна помилка. Ніколи мене так не заносило, мій скейт завжди мене слухався. Я підніс голову й відразу побачив вантажівку, що мчала в мій бік, почув гудок автомобіля – і все поринуло в темряву.

Повна відключка.

Прошу зауважити, що, всупереч тому, що я завжди собі уявляв, події мого життя не пронеслися в свідомості за кілька сотих секунди. Я лише побачив фари бісової вантажівки та встиг подумати: ти дивися, фари включені, а надворі – білий день.

Така собі тупенька думка наостанок.

2. ЕЕГ[5 - Електроенцефалограма.]

Ніколи не припускала думки, що він помер. Такими створені всі матері. Уявити собі, що дитина може померти, – все одно, що вже поховати її. А поховати дитину просто неможливо. Луї не помирав. Він не міг померти.

Я була в стані шоку. Не знаю, чи це офіційний медичний термін; здається, я чула, як хтось саме так і висловився. Події того ранку відкинули мене в полярну площину, куди все долинали нібито крізь товщу хвиль, а всі звуки та відчуття притлумлював уявний захисний кокон, що оповив мене з голови до п'ят.

Складалося враження, наче мені вкололи знеболювальне. Може, так відбувалося через те, що вони дуже швидко ввели в мій організм заспокійливе, а може, через те, що навколо мене вибухали одна за одною бомби.

Емоційні бомби – коли медики пояснили мені, що понапихали в мого сина ліків задля того, щоб він не страждав. «Головне – не дати інфекції розповзтися після ушкодження внутрішніх органів. Існує загроза життю, але зараз неможливо встановити, в якому саме стані перебуває його свідомість після терапії. Слід почекати: дія ліків припиниться, а тоді вже зможемо щось спрогнозувати. Нам дуже шкода».

Сльозогінні бомби – коли в лікарню приїхала мама й почала, зойкаючи, торсати мене, звинувачувати в бездіяльності, безвідповідальності, неувважності. Медикам довелося відтягувати від мене мою власну матір. «Прошу пані, кожен проживає таку ситуацію по-різному, треба поважати почуття доньки так само, як ми поважаємо ваші, адже ми не якісь там йолопи знахабнілі».

Словесні бомби, врешті-решт. Цілі орди нових слів, скорочень, незрозумілих символів, армії прикметників – такі собі солдатики медичної служби, що мають сенс, лише коли є бажання їх зрозуміти. Серед туману на поверхню спливають і лишаються в пам'яті слова-ключі, що згодом відіграють головну роль, стають важливішими від решти.

Політравма.

Гематоми.

Внутрішньомозковий.

Легеневий.

Кома.

Глибока.

Респіратор.

ЕЕГ.

Електроенцефалограма.

Чекати.

Як довго?

Не знаю.

Неможливо передбачити.

Ніколи?

Не знаю.

Зарано.

Надія.

Тримайтеся.

Луї такий гарний лежав на лікарняному ліжку. Погідний. Спокійний. На диво добре зберігся. Якби не всі ці рурки, його обличчя та решта тіла здавалися б майже неушкодженими. Два ребра тріснуті, нога переламана, перелом закритий, а тому, як мені сказали, достатньо того, що кінцівку знерухомили. Я почала сперечатися, питати, навіщо фіксувати ногу, адже не скидалося на те, що він наготується одразу плигати. Медсестра глипнула на мене, в її погляді я прочитала, що мої слова здавалися їй недоречним каламбуром очманілої від горя матері. Спантичлена мати. Вбита горем, може й так. Усе здавалося несправжнім. Це кошмар, Тельмо. Лише кошмар. Ти прокинешся, а Луї стоятиме поруч, пасмо його розкуйовдженого волосся падатиме на чорні, сяючі від сміху очі серфінгіста. «Що з тобою, мамо? Більше не подобаються мої жарти? Гаразд, останній був невдалим, але зі мною все добре, не переймайся. До речі, ти купила мені карту Покемон Екс[6 - Рокетон Ех – категорія рідкісних карт для картярської гри Покемон.] – пам'ятаеш, я ще знайшов її на Амазоні[7 - Amazon.com – найбільша у світі компанія з продажу товарів в Інтернеті.] Що в нас

сьогодні на вечерю? Можна подивитися концерт на MTV? Ну плііііз, ма, не будь такою занудою. Ти найкраща, обожаю тебе».

Авжеж, далеко не найкраща. Між тією, що краща за всіх, та мною – відстань у цілі світлові роки. А звідти, з далекої галактики, вона піддражнює мене. Її син стоїть біля неї, усміхається. Живий. Мій син?

Живий.

Також.

Надія.

Чекати.

Як довго?

Не знаю.

3. Одразу потому

Мені дозволили піти з лікарні в неділю ввечері. Працівники закладу не хотіли відпускати мене в суботу, бо мусили за мною спостерігати – це офіційно. Але, гадаю, більше за все побоювалися, щоб я чогось не втнула. Утім, вони мене погано знали. От ніколи навіть не подумала б накласти на себе руки. Інстинкт самозбереження ввійшов у мою плоть і кров. Навіть у найсумніші хвилини я здатна опанувати себе. Такі думки снували в моїй голові після ДТП. Уже був час ступати на стежину боротьби. Це була моя стихія. Справжня войовниця. Боець. Це ж прекрасно, прошу пані, Луї потрібна ваша підтримка. Адже люди, що оточують хворого в комі, можуть вплинути на зміну його стану. Певна річ, гарантій ніяких немає, але Луї такий молодий. У його віці легше з цього виборсатися. Позитивний перебіг хвороби часто стає можливим, коли медперсонал ретельно дотримується правил догляду, а молодий пацієнт не перериває лікування і його оточують люди, що своєю любов'ю допомагають подолати труднощі.

Отож в неділю я вийшла з лікарні з надією в серці, а втім, із відчуттям близькості смерті в душі. Збоку здавалося, що я вирішила боротися разом із сином, та й самі медсестри підштовхували мене до цього. Особливо одна чарівна білявка, що нагадувала Софі Даван[8 - Тележурналістка, зірка французького телебачення.]; я ладна була повірити їй чи не найпотаємніші переживання просто перед камерою. Але в глибині душі бринів мерзенний голосочок (перед тим, уночі, я залізла в Google, який охоче надав мені безліч нищівної інформації щодо коми), він нашіптував мені: «навіщо це тобі?», «3-я стадія коми безнадійна», «згадай Мікаеля Шумахера, це ж тривало роками», «а якщо він прокинеться із синдромом замкненої людини?», «а якщо взагалі не прокинеться?». Ось так, упродовж кількох секунд мене кидало від цілковитого відчаю до непереборного оптимізму, а працівники лікарні побоювалися за стан моєї психіки. Мені хотілося сказати їм, щоб вони не хвилювалися, що я така, як завжди, лише сьогодні – ледь не на межі, але навряд чи це могло їх заспокоїти, тож треба було й справді йти геть, аби зовсім не збожеволіти.

Мені дозволили відвідувати Луї, проводити з ним цілий день. Мій хлопчик просто заснув. Я мусила дочекатися, коли він прокинеться, відвернеться та промимрить, що його розбудили зарано в неділю. Все віддала б, аби знову почути синове бурчання, що зазвичай так мене дратувало. Але цього не сталося. Не сталося, та й годі. Апарат вирівняв його дихання, а втім, лише тулуб здавався активним. Удень я годинами сиділа й тримала його руку у своїй. Масувала долоні, пальці. А також ноги – помалу й довго. Мене заспокоювало те, що він поруч. На обличчі можна було пестити лише щічки. Тож я заплющувала очі й мені здавалося, ніби бачу ямочку, що так прикрашає його, коли він усміхається. Я ридма ридала. Сльози котилися по його руках, по моїх. Мабуть, це все нормально. Проспівала кілька колискових. Разів десять промуркотіла його улюблену пісеньку – навіть у дванадцять років він просив заспівати її. Я сама придумала мелодію та слова. Безперечно, не така вже й милозвучна, безперечно, не найкраща колискова на світі. Безперечно, найгарніша з усіх, на думку мого сина, і на мою – теж.

Сонце сіло за обрій. Мені стало лячно. Треба було повертатися додому, до нашої оселі – цього я боялася найбільше. Упритул зустрітися з ним без нього самого. Відчинити двері, відчути запаморочливий аромат підліткових парфумів, якими він щоранку напахував себе, зібрати брудні речі, що він розкидав їх за своєю звичкою в коридорі перед пральнею. Щось з'їсти. Піти спати. Не заснути. Напередодні мені прописали снодійні, крім того, я була виснажена, тож мені вдалося зануритися в сон без сновидінь. Але перша ніч без нього буде інакшою. Щойно про це згадала – почала чимдуж опиратися: вдавала, що не чую, як

медсестри вже кілька хвилин натякають, що вже час іти й мені не можна лишатися в лікарні. Одужання може затягнутися. Треба бути сильною заради сина. Я довго цілувала Луї, шепотіла слова, зрозумілі лише йому та мені, а тоді підвелась і вийшла з кімнати, а позаду зосталася моя дитина та все наше попереднє існування. Попереду на мене чекали виклики майбутнього життя.

Вирішила пройтися додому пішки: після задушливої атмосфери лікарні подихати свіжим повітрям не зашкодить. Я проштовхувалася крізь натовп парижан, які повиходили на недільну прогулянку, і за кількасот метрів почала міркувати про шофера вантажівки, що поламав мені життя. Поліцейські вже навідувалися до мене. Перед тим лікарі відрадити їм проявляти наполегливість, проте вони відповіли, що рано чи пізно треба буде провести допит. Отже, поліцейські повернулися пізніше, і ми розмовляли хвилин десять. Я повинна була описати ситуацію такою, якою її бачила, тобто мені небагато вдалося пояснити. Але я вимагала справедливості, жадала помсти, тож зосередила свій гнів на водіїві вантажівки. Поліцейські з розумінням поставилися до цього, їм вдалося вгамувати мій порив добитися для винуватця довічного ув'язнення та запевнили: опитування триває, багато свідків змогли докладно описати випадок, записи камери відеоспостереження за дорожнім рухом приєднали до справи, тож справедливість, без сумніву, переможе. Хоча один із них додав, що йшлося про нещасний випадок, і мені слід враховувати, що водієм вантажівки була жінка, мати двох малолітніх дітей, яка теж хвилювалася, перебувала у стані шоку, а висновки опитування могли мене далєбі засмутити: свідчення збігалися в тому, що Луї, вочевидь, утратив контроль над скейтом, і навіть уся добра воля цілого світу не змогла б запобігти зіткненню; також скидалося на те, що відповідальність жінки за кермом буде вельми обмеженою. Я відразу зайшлася звинувачувати поліцію в необізнаності, з криком доводити, що все це неправда, мій син тут аж ніяк не винний, а ця наволоч – спритна маніпулянтка, коли їй вдалося так легко переконати їх у тому, що вона ні за що не відповідає, а самі вони – копи пархаті й справжні козли; я обдаровувала їх також іншими лайливими словами, що мені тепер уже важко перенести на папір. Тож я розгнівано стовбичила перед ними, коли в кімнату зайшли Софі Даван вкупі із санітаркою і почали заспокоювати мене, тоді я впала в обійми телеведучої, а згодом – на холодну підлогу, вкриту зеленим лінолеумом, і важко розридалася. Поліцейські спокійно запевнили мене, що не будуть враховувати мої нещодавні слова та дії, позаяк вони не відповідали тому, що я насправді думала, побажали мені тримати удар і вийшли. Я втратила не тільки майбутнє для свого сина, а й власну гідність. Я довідалася, що водієм була жінка, також мати, а я бажала їй усього найгіршого, проте не знала нічого про її власне життя.

Я метельнула головою та попрямувала до набережної каналу Сен-Мартен. За п'ятнадцять хвилин буду в себе вдома. У нас вдома. Сама.

Пройшла кілометр, і спрацювали давні рефлексії. Поглянула на циферблат годинника, там і досі 10:32. Марні сподівання. Правою рукою почала намацувати мобільний телефон, про який навіть не згадала зі вчорашнього дня, а такого не траплялося зі мною вже... та ніколи не траплялося. Узялася нишпорити рукою в переповненій сумочці та зрозуміла, що смартфона там не знайду: згадала, що він вилетів у мене з рук під час аварії.

Зупинилася. Ж.П.! Адже я спілкувалася з Ж.П. Я так йому й не передзвонила, жодного разу не згадала ні про нього, ні про заплановану на завтра бісову презентацію, яку готувала для великого боса. Я повинна була працювати над презентацією в неділю, а неділя – це сьогодні. Ж.П, мабуть, запанікував через те, що я не дала чути. Запанікував з приводу презентації, звичайно. Його геть не хвилювало, що там відбувається з моєю скромною особою. Цікаво: що саме він почув під час аварії? Які звуки долинали до нього через слухавку, а може, телефон уже був поламаний? Пригадала, що відчувала в ту мить і дійшла висновку: телефон одразу розбився. Ж.П. нічого не чув. Певним чином це мене заспокоїло, бо аж ніяк не хотілося, аби мене роздивлялися зі вдаваним співчуттям співробітники в «Гегемонії». Врятувати мене могла лише робота. Якщо буде покінчено з кар'єрою – мені гаплик. За всяку ціну треба зберегти бодай дециміль нормального життя. І надалі бути Тельмою – керівником маркетингу у відділі технічних шампунів. Не дати себе поховати під личиною Тельми, в якій дитина лежить у комі.

Попри всі намагання зосередити думки на Ж.П. і самій роботі, видива того, що трапилося під час аварії, і надалі зринали в пам'яті; відчула власний крик, до горла підступила хвиля нудоти – не годна була стриматися, виблювала посеред самої вулиці. Прокашлялася, декілька разів гикнула. Старша пані з песиком, аби мене уникнути, перейшла на протилежний хідник. Славнозвісна паризька взаємодопомога.

Я опустилася на сходинки, що вели до входу в якийсь будинок, треба було відсапатися, заспокоїтися, відсторонитися від галасу та відчаю. Як довго я просиділа так серед вулиці? Достатньо, аби руки, вуха та щоки вже не відчували пощипування холоду.

Потім знову в голові почали снувати певні думки. Я надовго замислилася над новими цілями на найближчий час. Не можу рухатися уперед безцільно. Так було завжди. Після аварії будь-яка попередня мета виявлялася морально застарілою. Треба встановити нові орієнтири. Отож я склала собі список – коротенький, але насправді ударний, – що допоміг би мені розподілити зусилля та енергію в наступні дні. А далі буде видно.

Мета номер один: вивести Луї з коми.

Мета номер два: працювати, як і раніше.

Тої ночі, що я так її побоювалася, мені таки вдалося годинку здрімнути, решту часу просиділа над презентацією для великого боса. Щойно тільки сідаю за комп'ютер, як мене відносить течією: цілий світ навколо перестає існувати.

А мені лише того й треба. Притлумити, запаморочити свідомість за допомогою посиленої праці, аби не думати про Луї.

4. О капітане! Мій капітане!

– Якого біса Тельмо де тебе носило я дзвонив тобі разів п'ятдесят це геть непрофесійно ти могла б мені хоча б передзвонити чорт забирай не змушуй мене так нервуватися сподіваюся ти внесла всі зміни до презентації якщо ні доведеться відсиджувати ще довбані п'ятнадцять хвилин тільки я вже не буду тебе захищати серденько.

Видих. Уперше.

– Я теж тебе люблю, Ж.П. Добрий день, до речі.

– Та пішла ти. Тобі навіть не соромно. На щастя, я тебе обожнюю і годен зробити все заради тебе.

Чолов'яга завжди починає говорити одне, а закінчує зовсім іншим. З глузду можна з'їхати. Після розмови з ним дрібні офісні клерки ніяковіють, просто не

знають, що їм далі робити з його суперечливими вказівками. Я вивчила певні матеріали і тепер упевнена, що Ж.П. – збоченець нарцисичного типу. Той, хто завжди збиває жертву з пантелику хитромудрими запитаннями, а тоді вітає її зі вдало виконаною роботою, натякаючи при цьому, що вона – бездарне лайно.

– Тримай, це остаточна версія презентації, – сказала я йому, передаючи флешку.

– Всю ніч очей не зімкнув через тебе. Тобі непогано платять, могла б і забути про такі речі, як вихідні, якщо в понеділок маєш зустрітися з великим босом. Ясно?

– Як білий день, Ж.П. Присягаюся: це більше не повториться.

Гримаски, погляд скоса, кривляння засоромленого, але водночас нахабного дівчиська... Чи не найкращий спосіб побороти збоченця – пристати на ту саму гру та спантеличити поведінкою, що аж ніяк не відповідає змісту сказаного.

Ж.П. швидко переглянув презентацію та широко мені всміхнувся. Я добряче попрацювала й прекрасно про це знала. Йому немає за що мене ганити.

– Чудово впоралася, міс. Ти жахлива, але крута. Коли я кажу «крута», то маю на увазі твої робочі характеристики, звичайно, щоправда, твій термін придатності, як на мене, добіг кінця, це між нами, га-га. Жартую, адже ти в курсі: я від тебе шаленію, наймиліша МІЛФ[9 - Mother I'd Like to Fuck (англ.) мілф – зрілі жінки, яким подобаються набагато молодші чоловіки (приміт. автора).] із тих, що я знаю. Пожартували й годі, на нас чекають, знімай штани – зараз хтось когось відпердолить, га-га.

Не переймайся, Ж.П., я не ображаюся на тебе, але вже упродовж двох років записую на свій iPhone всі милі слівця, що ти й подібні до тебе типи відпускають на мою адресу або на адресу інших жінок. Адже я не вчора народилася.

Разом із Ж.П. ми рушили ліфтом на восьмий поверх. Кожна людина, яку ми перестрівали, для годиться бажала нам триматися. Пан великий бос – гроза нашої спілки, ба більше, її легенда. Залізна рука в залізній рукавиці, як кажуть його колеги ГВД[10 - Головні виконавчі директори.] з КАК 40[11 - Індекс САС 40, індекс паризької фондової біржі.], мерзотний поганець, на думку співробітників-поляків з «Гегемонії» (їхні заводи недавно позакривали), великий начальник, зовсім незнайомий широкому загалу, й водночас напівбог у фінансовій царині,

тож його слід поважати, а головне – з ним не можна сперечатися. Інакше можна наразитися на громи й блискавиці диктатора сучасності.

Утім, я ніколи не боялася його, бо все ще пригадую уроки власної матері. Вона завжди казала, що людину, якій вдалося справити на мене враження, треба уявляти в смішній ситуації, а не створювати з неї культ особистості. «Хоч би ким вона була, хоч яка впливова чи пихата була ця особа, просто уяви, як вона сидить собі в туалеті, й усе стане на свої місця в твоїй голові, донечко: це ж така сама людина, як і всі решта, адже вона має такі самі життєві потреби, а також такі самі права й обов'язки, що й усі інші, тож не забувай про це».

За десять хвилин ми прослизнули у конференц-зал. Зо тридцять осіб сиділи з траурними мінами. Зрештою, це так природно: ми обговорюємо косметику, тема дуже серйозна. На подібних зборах завжди присутня ціла юрба статистів, які лише вдають, що слухають, а насправді відповідають на електронні листи або роблять вправи з онлайн-курсів у своїх ноутбуках. Вони ніколи не втручаються, але завжди згідні з великим босом, а їхній натхненний вигляд свідчить про цілковиту підтримку шефа під час його промови. Якщо виступає жінка, вважається гарним тоном, щоб вона була одягнена в коротеньку спідницю, носила туфлі на високих підборах, а в макіяжі використовувала продукти рідної компанії: туш «Мільярди вій», помаду «Суперчервона», тіні для повік «Вінтажний Шик», лак для нігтів відтінку фуксії «Свято в Нью-Йорку», лімітований випуск. Необхідний мінімум.

Пан великий бос полюбляє жарти щодо наших клієток (він поблажливо називає їх «Мадам Мішю»[12 - Так у Франції часто називають пересічну, середньостатистичну жінку.]), а також щодо рекламних моделей з нашої фірми, яких охоче порівнює з курками, крім того, вимагає від нас, аби ми звільняли їх за перших проявів вікових змін; він також кепкує з працівників заводів, які нібито б'ють байдики, з чорноробів, що мали б бути щасливими лише з того, що мають бодай якусь роботу, та й узагалі, на його думку, їх треба міняти на азіатів, бо вони примудряються витратити на життя лише один євро на день; глузував із керівничок маркетингу, що вставляють, ні сіло ні впало, англійські слова, коли їм бракує аргументації. Пан великий бос – справжній жартівник. Зрештою, зал вибухає сміхом – ось вам і доказ.

Починаю презентацію та незабаром помічаю: пан великий бос навіть не слухає. Він зі хтивою посмішкою тарабанить у своєму айфоні. Неважко уявити, що він там роздивляється. Вирішую перервати промову. Я цілу ніч мордувалася з

презентацією, і все задля татка смурфа й великого боса.

Якщо він і слухати не зволить, навіщо тоді продовжувати? Дехто вже відкашлюється, хтось витріщається на мене: не можуть утямити, що це я тут улаштувала, адже згідно з правилами, хоч як би шеф ставився до промови, спектакль треба продовжувати – the show must go on, darling.

Тиша стає нестерпною, тож головний виконавчий директор відривається від свого заняття й здивовано втуплює в мене очі. А тоді підводиться й кладе смартфон на стіл.

– Скажи-но мені, Тельмусю, що тут коїться?

– Презентація підготовлена для вас, а ви навіть не слухаєте. Отже вирішила перерватися, щоб дати вам змогу вирішити всі термінові справи.

– Виконавчий комітет – перед вами, крім того, щонайменше двадцять найвпливовіших людей нашого підприємства слухають вас. Презентацію влаштовано не лише заради мене, крім того, мені не подобається ваш тон. Продовжуйте.

Вагаюся. Дивлюся собі під ноги. Мушу опанувати себе. Погодитися, не моргнувши оком. Аж раптом:

– Хто з присутніх міг би переповісти зміст початку презентації?

Присутні пожвавлюються. Глумливі посмішки. Перелякані погляди.

– До чого ви ведете, Тельмусю?

– Я вам не Тельмуся. Чудово, продовжимо.

Веду презентацію з того місця, де зупинилася, але відчуваю: пан великий бос щось обмізковує. Він перериває мене на півслові.

– Ні, продовження не буде. Ви не підготувалися до презентації. Це все на любительському рівні. Зайдіть до мене, коли хоч трохи попрацюєте над темою.

Мені здавалося, що я знаю, яка ви жінка, Тельмусю, такою ви мені й подобалися. У вас є діти, Тельмусю?

Спливає видіння. Недоречне, несподіване, власне тут, на роботі. Луї. Вантажівка. Лікарня. Прожени ці думки, швидко.

– У мене є син, пане директоре, проте не бачу жодного зв'язку зі сказаним. Тож якою саме жінкою ви мене вважаєте? Не хотілося б повторюватися, але я не ваша Тельмуся.

– Ви жінка, що дбає передовсім про власну кар'єру, ладна на все заради успіху – сподіваюся, ви розумієте, про що я кажу. Це ж прекрасно, ніхто у нас тут не нарікає на такі речі.

Знову хтива посмішка. Стриманий сміх у залі. Подумки крокую вздовж каналу Сен-Мартен. На годиннику 10:31. Луї намагається заговорити зі мною. А я балакаю по телефону. Для мене кар'єра – понад усе. Пан великий бос має рацію. Відчуваю, що мене ось-ось знудить. І я розплачуся. Пан великий бос веде далі.

– Мене лякають жіночки, які цілими днями ледарюють, – я не маю на увазі, звичайно, тих, хто купують нашу продукцію. Думав, що ви не така, що ви душею та тілом віддані нашій компанії. Виявляється, що я помилявся. Може, вам слід було менше часу няньчити дитину, а більше – працювати над презентацією? Збори закінчено, Тельмусю.

Він підводиться. У мене всередині закипає глухий гнів.

Няньчити дитину. Згадую, як ще вчора сиділа біля ліжка Луї. Як няньчила свого понівеченого підлітка. Докладала всіх можливих зусиль, аби бути йому корисною. Намагалася стримати відчай, проте захисний панцир уже не допомагав. Згадую Луї в його перший день у школі. Як няньчила свого хлопчика. Запихала його улюблену шоколадку в портфель, разом із папірцем з намальованим червоним серцем: хотіла заспокоїти його, запевнити, що я поруч, назавжди. Згадую, як в пологовому будинку тримала Луї на руках. Як няньчила своє немовля. Самісінька. Почувала себе поганою матір'ю, бо не вміла його правильно нагодувати. Груди боліли, але всі зусилля були марними. Луї почав утрачати вагу – мені запропонували годувати з пляшечки, але я вперто відмовлялася. Продовжила спроби. За два дні Луї нарешті взявся смоктати

молоко, а я розплакалася. Авжеж, няньчити дитину.

Покидьок. Та він гадки не має, про що балакає. Прямою до нього та роблю те, що вже давно варто було зробити. Усім жінкам нашої компанії настав час вчинити так само. Рішуче зупиняюся перед диктатором, загороджуючи собою прохід. І заліплюю йому гарного ляпаса.

Ляпаса з великої «Л».

Надзвичайного ляпаса.

Суперляпаса.

Найкращого з ляпасів.

Витівка обійдеться мені дуже дорого. Мене звільнять, знаю. Але як це було круто! Збіса круто було заліпити йому такого ляпаса! Головний покидьок нашої компанії ошелешено вступив у мене очі. Підніс руку до щоки, посміхнувся мені та кинув, ніби ні до кого не звертаючись:

– Звільніть мені цю.

Я відповіла дуже просто:

– Із задоволенням, пане директоре.

Коли виходила із залу, почувала себе на диво незвично. Спочатку думала, що розревуся. Проте всього-на-всього розсміялася.

5. Серце, зупинися!

Це був провал. Мета номер два зазнала цілковитої поразки. Тепер я була впевнена тільки в одному: мій професійний шлях змінить напрямок. Здавалося, що й надалі почуватимуся вкрай зле, та вже наступного дня тягар із плечей було

скинуто і я могла досхочу сидіти біля сина. Переповіла йому свої пригоди, розказала, як присадила свого боса-скотиняку. Відтворила події у відповідній формі, зобразила в особах, що звеселило всіх присутніх медсестер, особливо Софі Даван, яка довірливо докинула, що в лікарні з цим не краще, адже знахабнілі типи постійно швендяють коридорами, а втім, моя історія додавала надії всім жінкам, які щоденно зазнають принижень з боку осіб із підвищеним вмістом тестостерону в організмі. Захотіла розказати про це матері й навіть подумала, вперше за ці роки, що вона б пишалася мною. Але швидко передумала – зовсім не було бажання запрошувати її до свого життя, для мене вона стала персоною non grata. Я дозволила матері відвідувати Луї, але старанно уникала її саму. Постановила, що нестимемо варту по черзі.

Луї й надалі лежав нерухомо. Я вдавала, що не здаюся, пробувала на різні способи потішити його. Лікарі не приховували: він навряд чи відчував що-небудь, але не виключали такої можливості, тому я чіплялася за неї, хай якою малою вона була, та бажала довести синові, що борюся, що не зазнала поразки.

Але коли ввечері поверталася додому, готова змити з себе втому, що накопичилася протягом дня, мене охоплював незбагнений відчай, і я дозволяла собі виплакати зі склянкою червоного вина в руці, а тоді хилила ще один келих, а потім і цілу пляшку. Згодом уже почувалася краще. Думки блукали далеко, можна було помріяти з розплющеними очима. Часто-густо мені ввижалося, що Луї вчасно гальмує на краю того бісового хідника, обертається, заходиться сміхом та жестом справжнього серфінгіста показує: «все під контролем, мамо». Ми з ним регочемо та прямуємо собі далі, рука в руці, в бік Східного вокзалу. А зранку, у своєму справжньому житті, я прокидалася з неприємним присмаком у роті, ковтала один грам парацетамолу, запивала його кавою, не звертаючи жодної уваги на телефонні дзвінки та електронні листи від матері, й вирушала до лікарні.

*

Минуло три дні після космічного ляпаса, і з наказом про звільнення в зв'язку з істотною провиною в руці я відправилася до адвоката й описала йому ситуацію. Він скривився та повідомив мені, що я вскочила в справжню халепу... а тоді я почала відкривати перед ним свої козири, старанно сховані перед тим у рукаві: п'ятнадцять років сумлінної та вірної праці в компанії «Гегемонія», завжди схвальні відгуки, десятки піратських аудіозаписів, що доводили звичність

проявів сексизму на нашому підприємстві, а також – о диво! – несподіваний лист, в якому одна з небагатьох жінок, присутніх на лиховісних зборах, висловила мені свою підтримку та запевнила, що готова свідчити на мою користь за умови збереження анонімності.

Обличчя мого адвоката проясніло. Я гарно попрацювала, досьє було залізним, ніколи перед тим група на кшталт «Гегемонії» – а її бізнес повністю залежить від довіри, що виявляють до неї жінки цілого світу, – не вплутувалася в сексистський скандал, а це могло коштувати їй бойкоту, десятків мільйонів євро збитків і труднощів із появою в медіапросторі, яких вона ще не зазнавала. Він одразу наготувався обговорювати фінансові питання: гроші дозволили б мені безбідно існувати протягом багатьох років. На його думку, я з легкістю могла б отримати від п'яти до шести тисяч євро, але нам слід брати вище, якщо вдасться добряче переполохати велике цабе.

Тож запис одного з улюблених жартів головнокомандувача було надіслано адвокатам «Гегемонії». Мікрофон підключено, дія починається. Маркетингові групи представляють нову рекламу за участю Дженніфер Престон-Конвелл – акторки, що отримала три Оскари та мала тридцять мільйонів прихильників в соціальних мережах. Пан великий бос нахабно перериває промовця:

– Вона негарно старішає, ваша Дженніфер. Ретушування у фотошопі коштуватиме нам маєтку. На мій погляд, їй би не зашкодила невеличка ліпосакція.

Пауза. Усі відчутно ніяковіють. Тиша. Пан великий бос вибухає реготом.

– Ну як можна мати такі маленькі цицьки та водночас таку величезну дупу? Збільшіть їй груди, відшліфуйте задок – цього разу ще так-сяк. Але наступного разу – більше наснаги, сонечко. Інакше потонуть наші продажі засобів для тіла, а ви – разом із ними.

– Це джекпот! – вигукнув мій адвокат, а його очі зблиснули хижими вогниками.

*

Група медиків вирішила припинити терапію Луї на дев'ятий день. Інфекція більше не розповсюджувалася, гематоми розсмоктувалися. Мені хотілося вірити, що справи Луї йдуть на лад, але лікарі тлумачили, що необхідно оцінювати справжній стан його свідомості, адже тепер кома штучно не підтримувалася. Саме зараз ми дізнаємося, чи існують ознаки його пробудження. «- Як скоро ми про це дізнаємося? - За два дні ситуація проясниться. Терпіння вам та мужності».

*

Очікування ставало нестерпним: два дні мені вдалося якось проіснувати, але я ридала, де тільки можна, весь час. Усе нагадувало про Луї. Про його відсутність. У кондитерській продавчиня віталася зі мною, а я починала вмиватися сльозами, коли бачила макарони, що зазвичай купувала синові. Вмикала радіо й не могла витримати навали модних звуків, що сунули на мене в болісній тиші спорожнілої квартири. Йшла вулицею і мало не зомлівала, щойно натрапляла на скейтбордиста. Мусила сідати на лавку та відсапуватися, коли помічала якусь вантажівку. Життя перетворилося на низку випробувань, що годі було подолати.

Щодня головний біль надокучав усе дужче. Я збільшила дозу з однієї пляшки вина до двох. Люди, що працювали в лікарні, звісно, про все здогадувалися. Вони відправили до мене неперевершеного посла доброї волі в особі Софі Даван. Знали, що вона - моя улюблениця, моя слабка струна. Софі намагалася промовляти до мене лагідно, потихеньку підштовхувала до дій, підсувала телефон психіатра, до якого радила звернутися зі своєю проблемою негайно: мій випадок вважався досить поширеним і ще не було запізно. «- Пообіцяйте, що задзвоните до нього. - Так, обіцяю, Софі».

Я йому не зателефонувала. Занурилась у мовчанку. Почувала себе так, ніби з мене викачали всю воду. Адвокат доповів мені по телефону, що наші ставки вже пішли вгору: «Гегемонія» обіцяла збільшити виплату майже до мільйона євро. В його голосі бриніли радісні нотки, а мені було цілком байдуже. Повідомив - та й годі.

У ці дні я почала усвідомлювати ницість власного існування. Поза роботою та справами сина в мене не було нічого. Я була нічим. Мое особисте життя стоншилося до ламкості цигаркового паперу, у мене не було інтимних стосунків з чоловіками вже цілих десять місяців.

Раніше я була доволі привабливою. Радше гарною, ніж непримітною. Тоненькою, метр шістдесят вісім на зріст, мала натхненне обличчя, брунатні очі та густі брови, які не хотіла розріджувати – так мій погляд здавався виразнішим. Моя перукарка називала мое волосся чорною блискучою копицею – так вона мене втішала, бо мені ніяк не вдавалося хоча б трошки підкорити власні кучері, а тому я часто зачісувала їх догори, підколовши олівцем. Пригадую, як підлітком полюбляла підкидати своє темне волосся, крутити його, оголювати шию та відчувати вразливість потилиці, її тремтіння, ба навіть покірність.

На кількох сайтах знайомств я створила власний профіль, показала цілому світові, який вигляд мають мої шия, брови, розкуйовджений шиньйон. Позначила галочкою квадратик там, де йшлося про пошук стосунків без продовження. Мене закидали пропозиціями. Здебільшого це були одружені чоловіки, що остаточно переконувало в ницості чоловічого роду.

У моєму житті єдиними справжніми стосунками можна назвати лише відносини з майбутнім біологічним батьком Луї. Пристрасне почуття оволоділо мною майже на два роки. Але не судилося. Він ніколи не довідався, що став батьком. Я ніколи не намагалася з'ясувати, що з ним відбулося в подальшому. Луї не раз питав у мене про свої корені, мати не раз розпитувала про батька Луї. Вона намагалася заохотити мене до відвертої розмови, але я завжди їй відмовляла. Мене більше приваблювали прості стосунки – виключно у форматі «мати – син», а існування втрьох здавалося нестерпним. Я надавала перевагу неповній родині на противагу повній.

*

Увечері одинадцятого дня керівник медичної служби викликав мене в сімейну кімнату. Олександр Богран[13 - Прізвище Beaugrand (Богран) складається з двох прикметників: «beau» – гарний і «grand» – великий.] – прізвище дуже пасувало йому. Улюбленець всієї лікарні. Охайна зачіска версальського вельможі, разюча усмішка. За інших обставин мені було б приємно лишитися з ним наодинці. Але він мав надзвичайно стриманий вигляд. Та й у самій кімнаті, далєбі, в очах ряботіло від надлишку яскравих кольорів. Мені стало лячно. Я собі мовчки сіла, втупила очі в підлогу, міцно прикусила губи, обхопила себе руками – аж кисті перекутила. Відгородилася від зовнішнього світу.

Отже, лікар удався до пояснень. Поволі. Добираючи слова. І мій світ розсипався на друзки. Луї не виказував жодних ознак пробудження. Група медиків була дуже стурбована. Тепер мені важко згадати всі терміни, якими вони послуговувалися. Луї перебував у так званому вегетативному стані. Але що, власне, це означало? Він дихав, у нього збереглися певні рефлекси, на електроенцефалограмах відображалися сигнали енцелопатії. Чорт, кажіть так, щоб було зрозуміло, хай вам грець! Мене вже починало тіпати. А лікаря – ні, він, либонь, уже звик до поведінки родичів, що мало не впадали у відчай. Тож він мав на увазі, що крива на приладі змальовує певні імпульси, тобто можна стверджувати, що мозок продовжує існувати, але спостерігається хаотичний фоновий шум, а це означає, що нейрони Луї рухаються безладно. Стан надалі критичний. Треба чекати.

Думаю, що саме тоді з моїх грудей вирвався зойк. А може, це сталося тієї миті, коли він вимовив слово, про яке й думати було зась протягом останніх одинадцяти днів? Смерть. Луї міг померти. Я запитала, коли, нарешті, буду знати все. Він не бажав відповідати. Поставила йому питання вдруге, а тоді втретє, щоразу підвищуючи голос. Мені перейняло подих, руки безпорадно блукали обличчям, волоссям, я плакала, безупинно повторюючи: «Цього не може бути». Як божевільна. Олександр Богран подеколи втручався й докидав: «Мені дуже шкода, прошу пані, не можу вам відповісти». Я напосідала – не міг він так лишити мене напризволяще, мав би знати, коли все з'ясується. « – Нам слід день у день спостерігати за динамікою стану тіла, а особливо мозку. Щоразу, як з'явиться новий симптом, можна буде перевстановити діагноз. – Згідна, але якщо нічого не станеться, коли ви будете вважати, що це – кінець? Чорт забирай, відповідайте! Прошу, дайте-но відповідь, мені конче треба знати! Конче треба знати!»

І я дізналася. Сіла на крісло. Серце калатало. Олександр Богран поклав мені руку на плече. Я вже не годна була плакати. Місяць. За місяць, якщо стан Луї не зміниться, лікарі обговорюватимуть доцільність продовження лікування, і може статися й так, що вони змушені будуть припинити штучно підтримувати життя мого сина. Якщо за місяць вони визнають, що надії на неврологічне відновлення більше немає, то приймуть рішення не завдавати зайвих страждань, не будуть мучити його, це було б нерозумно, недостойно. А тоді апаратуру буде відключено. Місяць. Довгий місяць. Коротенький місяць. Але не все ще втрачено. «Мужності. Терпіння». Я подякувала, він востаннє запитав мене, чи погоджуюсь із їхнім рішенням, і я відповіла: «Так, звичайно».

*

З лікарні вийшла як уві сні. І раптом чітко почула свист, що його впізнаю посеред тисячі. Свист ковбоя, різкий посвист чабана, яким він кличе свою отару – завжди його ненавиділа. Я повернулася і побачила її: вона стояла й підпирала кулаком стегно, втопивши в мене важкий погляд. Моя мати. Ні, тільки не це. Тільки не сьогодні ввечері. Цього вечора й поготів.

Удала, ніби не бачу її та прискорила ходу. Свист пролунав разів десять, вона кликала мене, як дворняжку якусь. Я спіймала таксі та вмостила в седан із затемненими вікнами. Вона бігла до мене, розмахуючи руками (мамі минуло 60 років, і вона пашіла здоров'ям). Я ще не визначилася, куди їхати, але не хотілося повертатися додому. Вказала водієві адресу якогось ресторану. В останню хвилину знічев'я вирішила відзначити останній місяць життя мого сина в закладі одного з зіркових шеф-кухарів. Краще не згадувати те, що відбулося того вечора, бо вперше в житті мені довелося стикнутися з відмовою з боку офіціанта. Коли я замовила вже третю пляшку дорожнього вина, мене ввічливо попросили розплатитися та їхати додому. Я сприйняла це як надзвичайну образу. Мої спогади досить розпливчасті, але здається, мене таки спровадили звідти, а сама я повечеряла за рахунок закладу – їм простіше було позбутися п'янюжки, аніж влаштовувати скандал у вишуканій ресторанній атмосфері.

Зловити таксі, аби повернутися додому, мені вдалось не одразу. Кілька автівок зупинилося, але ніхто не наважувався підвезти, зважаючи на мій стан. Та, врешті-решт, благородний лицар, якому так личило лагідне ім'я Мамаду[14 - Друга частина імені Mamadou схожа на слово «doux», що означає французькою «лагідний, солодкий».], підкинув мене додому, висадивши біля дверей мого будинку.

– З вами точно все гаразд, ви впевнені, прошу пані?

– Звичайно, все чудово, пане таксисте.

Машина від'їхала, а я безсило опустилася на підлогу за першими дверима, між домофоном та електрозамком.

6. День 30-й. Чини опір

Я прокинулась у власному ліжку. Голова, здавалося, ось-ось вибухне, хотілося виблювати й сховатися в мишачу нірку, я почала помалу пригадувати події попереднього дня. Мене охопив нестерпний сором. Сподіваюся, що не спіткала вчора жодного сусіда, аж раптом уторопала, що й гадки бісової не мала, яким чином мені вдалося піднятися у власну квартиру. Мої пригоди завершилися біля входу в наш дім – здається, усе відбувалося саме так, проте мушу визнати: мої думки плуталися. Я повільно піднялася з ліжка. В голові паморочилося. Вдалося зробити кілька кроків, виповзти зі своєї кімнати й причалапати до вітальні.

Посвист, підскік, поворот. Мама.

Підперезана кухарським фартухом, тримає пилососну штангу в правій руці; лівий кулак підпирає стегно – матусина фірмова поза, ознака нетерплячки.

– Який у тебе вигляд, донечко, на тебе ж глянути страшно!

– Доброго ранку, мамо. Що ти тут робиш?

– Розважаюся собі, як бачиш. Вирішила прибрати в цьому свинарнику. Я здогадувалася, що ти трохи попустила себе, але те, що мені відкрилося, – годі було собі уявити. Ледь не закликала сюди тих двох красунь із телебачення, що приїздять наводити лад у безнадійних випадках.

Я оглянула кімнату: авжеж, вона мала рацію. Вимовити слова «ти маєш рацію» було понад мої сили, тож я нічого не відповіла та повалилася на диван, прихопивши пледа та загорнувшись у нього.

– Ага, до речі, не шукай свого пійла, я все повиливала.

– Що ти зробила?

– Повикидала.

– Чорт забирай, мамо, це не пійло, ти щойно кинула у смітник кілька сотень евро.

– Добирай слова, доню. Не важливо, скільки воно коштує, подивись на себе, годі вже. Беру все у свої руки.

– Ні, ти не братимеш нічого у свої руки, ти даси мені спокій. Якщо мені заманеться подеколи випити пляшечку вина – це вже моя справа. До того ж ти не моя покоївка. Прошу тебе, мамо, йди собі додому.

– Забудь про це. Я лишуся тут.

– Ти смієшся з мене чи що?

– Невже на моєму писку так і написано, що це жарт? Ти бодай здогадуєшся, що могло спіткати тебе вчора? Ти була п'яна в дим – будь-хто міг би зробити з тобою, що завгодно. Коли водій висадив тебе й ти собі гепнулася, у тебе були ключі, тож якби повз проходив якийсь збоченець, лише Бог знає, що той міг би тобі заподіяти. Цілий вечір я чекала на тебе на сходинках будинку. Мов та неборачка. На щастя, твої сусіди впізнали мене й не прогнали геть. Бачила, як ти завалилася біля входу – боляче було дивитися на це. Важко спостерігати за тобою, коли ти в такому стані, Тельмо. Я вже кілька днів поспіль стежу за тобою. Боюся за тебе: ти змарніла, літрами п'єш вино, худнеш на очах. Знаю, що ти цілими днями сидиш у лікарні. Спочатку я собі думала: ти стільки всього робиш заради сина, і це прекрасно. Але ти занедбала себе – усі це бачать. І ніхто не виграє від того, що ти помалу заженеш себе в могилу. От кинеш усе напризволяще – де тоді Луї знайде сили боротися, як ти вважаєш?

– До біса, мамо, ти не розумієш: не прокинеться він уже ніколи! З чим мені боротися? Я здатна боротися, коли переді мною стоїть ворог. А тут – нікого! Вони перервали терапію, але нічого не сталося, чорт забирай! Нічогісінько! Ти хоча б тямиш, до чого я веду? Якщо за місяць нічого не станеться з його мозком, вони все припинять. Відключать його. Кінець. Гаплик. Мені й самій уже гаплик. Подивися на мене, що ти бачиш? Ти ж сама сказала: самотне нещастячко. Порожне місце.

Мама підійшла до мене. Сіла на диван зовсім близько. Поклала руку на плече. Либонь, упродовж останніх десяти років ми зовсім не торкалися одна одної. Мимоволі я подалася назад, але не відкинула її руки.

– Неправда. Це не так. Ти варта значно більшого, ніж тобі здається. Та хіба ж ти це розумієш? Тобі треба вийти з пастки самозаперечення, до якої сама себе загнала. Я тут, поруч із тобою. Луї теж тут, а лікарі не брешуть. Вони й надалі наглядають за нашим хлопчиком, тож надія є. Тельмо, ти сильна жінка. Давно тобі цього не казала, але я пишаюся тобою. Ти стала справжньою жінкою.

– Фігня це все.

– Перестань, чорт забирай, у мене є своя голова! Ти не спроможна читати мої думки, тож дозволь мені висловитися. До наступного розпорядження оселяюся в тебе.

Підхоплююся, обурена ідкою тирадою.

– Про це не може й бути мови!

– Мене не цікавить твоя думка. Я вже виготовила зв'язку ключів, поки ти спала.

Мені забракло сил боротися далі. Тільки не зараз. Хай уже буде, як є, а я знову лягаю на диван. Мати встає, і мене заколисує гурчання порохотяга. Ось мені знову так само тринадцять років. І так болить голова...

*

Того дня, вперше після аварії, я не відвідала Луї. Проспала цілісіньку днину. А коли прокинулася, мама вже поралася на кухні, звідки долітав знайомий запах. Аромат Півдня.

Моя мати походить із південного сходу Франції, і хоча жили ми з нею в Парижі, проте частенько навідувалися під час канікул на варське узбережжя до тітоньки Одилії, що померла п'ять років тому. Сестри Одетта й Одилія (ото вигадали!) й справді були нерозлийвода. Близнючки. Я обожнювала тітоньку Одилію: вона завжди готувала смачні страви. На святкову вечерю 14 липня[15 - День взяття Бастилії, національне свято французів.] нам подавали суп із базиліком, а потім ми спускалися зі старовинної частини міста Єра в центр, аби подивитися на феєрверки, а в роті лишався овочевий присмак. Гадаю, я була тоді щасливою. Я зрозуміла, до чого веде мати цього вечора. Запах того супу впізнаю серед тисячі.

Це літня страва, а сьогодні лише 19 січня. Ну то й що, я страшенно голодна.

Відразу впало в очі, що в квартирі чисто. Мати ніколи не була гарною господинею, тож неважко було здогадатися, що вона скористалася послугами Франсуази, яку зазвичай я сама запрошуюю для прибирання. Я на це нічого не сказала й сіла собі за кухонний стіл. Дві тарілки, дві склянки. Налаштовувала себе на вечерю вдвох. Лише кілька днів тому годі було уявити такий жах. Ще одне безглуздя, зрештою все й так пішло прахом. Мати всміхнулася, спитала, чи добре мені спалося, від її слів війнуло надокучливим базиліком, і мене відкинуло на тридцять років назад. Подіяло миттево, ніби прустівська мадленка[16 - У романі Марселя Пруста «На Сваннову сторону» головний герой, скуштувавши мадленки, бісквітного печива зі свого дитинства, через низку асоціацій миттево переноситься в спогадах у минуле.]. Знову я на кухні нашого помешкання в кварталі Бют-о-Кай, на столі парує гаряче какао, мати всміхається до мене й лунає звичне запитання: «Чи добре спалося моїй солоденькій кицюні?» Мати завжди називала мене солоденькою кицюнею. Подібних слів вона не вимовляла вже сто років.

Таким був день великих починань. Або ж день відродження.

Я вирішила поступитися й просто відповіла: «Так, мамо, дякую».

Breaking news[17 - Головні, важливі новини (англ.).]

Ну що ж, мені дуже шкода, бо я пошив вас у справжні дурники. Здається, що я таки живий. Не в найкращій формі, але живий. Якби це була програма на BFM TV, на червоній стрічці читалося б: «Головні новини: він живий». Щоправда, мені нелегко було усвідомити цей факт. Я не одразу почав щось розуміти. Як так сталося, що ви вже знали, що я живий? Ви мене випередили, так нечесно.

І тепер вам, мабуть, цікаво, чому я сказав, що помер? Насамперед ви просто неправильно прочитали. Я ніколи й не стверджував, що помер. А вдався до ораторських прийомів: коли хтось хоче похизуватися, то так і балакає – як книжка пише. Завжди казав «здається». Але так воно й було. Насправді ж сам не знаю, де перебував увесь той час. Уже казав, що пригадую фари вантажівки, потім з'явилася якась чорна діра і я опинився поза межами справжнього життя.

Але не переставав мислити, метикувати. Неначебто це був такий собі довгий сон, тільки без оцих дивних вигадок, як у сновидіннях. Я не плавав у повітрі кролем на спині, мене не переслідували триголові чудовиська в замку Сплячої Красуні, не було інтиму з Дженніфер Престон-Конвелл, нічого, нет, nada, тільки звичайні думки – усе стандартно.

Цілком справедливо з вашого боку було б спитати, звідки мені тепер відомо, що я не помер. Хотілося б відповісти, що я бачив тунель, біле світло, що Господь покликав мене до себе – а сам він був красивим, випромінював велич, пахнув теплою хмаринкою – й промовив: «Луї, серденько, час твій ще не настав, відправляйся на Землю та повертайся не раніше, ніж за сотню років». Але насправді все відбувалося не зовсім так. Насправді я перебував у світі-сну-що-сном-не-був, тіла свого не відчував, перетворився на дух, на думку. Ні, я не збожеволів, це точно, хоча так мені лише здається, а ви вже зрозуміли, що не слід довіряти моїм словам, коли я кажу «здається».

Кінець ознакомительного фрагмента.

notes

1

Переклад з англійської. (Тут і далі прим. перекл., якщо не вказано інше.)

2

Французький генерал Камброн під час битви під Ватерлоо на пропозицію з боку англійців визнати свою поразку вигукнув: «Лайно! Гвардія помирає, але не здається!»

3

Французький співак-репер.

4

У французьких колежах 11—12-річні діти вчаться в 6-му класі, а 3-й клас відповідає 14—15-ти рокам.

5

Електроенцефалограма.

6

Pokemon Ex – категорія рідкісних карт для картярської гри Покемон.

7

Amazon.com – найбільша у світі компанія з продажу товарів в Інтернеті.

8

Тележурналістка, зірка французького телебачення.

9

Mother I'd Like to Fuck (англ.) мілф – зрілі жінки, яким подобаються набагато молодші чоловіки (приміт. автора).

10

Головні виконавчі директори.

11

Індекс CAC 40, індекс паризької фондової біржі.

12

Так у Франції часто називають пересічну, середньостатистичну жінку.

13

Прізвище Beaugrand (Богран) складається з двох прикметників: «beau» – гарний і «grand» – великий.

14

Друга частина імені Mamadou схожа на слово «doux», що означає французькою «лагідний, солодкий».

15

День взяття Бастилії, національне свято французів.

16

У романі Марселя Пруста «На Сваннову сторону» головний герой, скуштувавши мадленки, бісквітного печива зі свого дитинства, через низку асоціацій миттєво переноситься в спогадах у минуле.

17

Головні, важливі новини (англ.).

Купить: https://tn.knigapoisk.com/sandrel-_zhul-n/k-mnata-chudes

надано

Прочитайте цю книгу цілком, купивши повну легальну версію: [Купити](#)